

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Х. Бехруз,доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права ЄС та порівняльного правознавства
Національного університету «Одеська юридична академія»**ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

Питання цивілізаційного вибору є для України ключовим та актуальним із точки зору її незалежності, територіальної цілісності та суверенітету. Опинившись історично на роздоріжжі європейської та азійської цивілізацій, вона була протягом свого існування об'єктом обопільного впливу. Це стосується не тільки стабільних факторів культури, менталітету, психології, а й таких релятивно «мобільних» факторів, як ідеологія, політика, держава й право. Тенденціям останніх двох десятиліть, що з'явилися після набуття Україною незалежності, інтеграційно-правовим аспектам подальшого розвитку України було присвячено круглий стіл «Правові проблеми цивілізаційного вибору України», що відбувся 28 листопада 2014 р. з нагоди 10-річчя кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія».

У роботі круглого столу взяли участь професори, доценти, молоді вчені й аспіранти провідних вищих навчальних закладів та установ, зокрема Білоруського державного університету, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, Одеської національної морської академії, Одеської національної академії харчових технологій, Національного університету «Одеська юридична академія» та ін. Обговорення проходило

за такими напрямками: цивілізаційний вибір України; міжнародно-правовий досвід і практика правового розвитку суверенних держав; правові аспекти європейської інтеграції; право Ради Європи та захист загальноєвропейських цінностей; порівняльно-правовий аспект, загальнотеоретичні конструкції й історичний досвід цивілізаційного вибору України. У межах цих напрямів робота круглого столу була поділена на дві частини: міжнародно-правовий та порівняльно-правовий аспекти цивілізаційного вибору України.

Перша частина доповідей стосувалась міжнародно-правового досвіду й практики правового розвитку суверенних держав, правових аспектів європейської інтеграції, права Ради Європи та захисту загальноєвропейських цінностей. Основними доповідачами були завідувач кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор О.К. Вишняков; професор кафедри галузевих правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія», доктор юридичних наук Р.А. Петров; завідувач кафедри адміністративного та кримінального права Одеської національної морської академії, доктор юридичних наук, професор Б.В. Бабін; завідувач кафедри економіки промисловості Одеської національної академії харчових технологій, доктор економічних наук, професор О.І. Павлов; завід-

увач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Міжнародного гуманітарного університету, доктор юридичних наук, доцент Т.О. Анцупова. Доповіді переважно були присвячені характеристиці нового міжнародного договору України – Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (далі – Угода). У межах цієї теми було охарактеризовано порядок введення Угоди в дію, умови й обсяг застосування Угоди на тимчасовій та постійній основі, порядок тимчасової дії режиму автономних торговельних преференцій, інші умови й застереження, особливості та перспективи застосування. Було викладено різні точки зору стосовно місця та значення Угоди в правовій системі України, а також передбачено наслідків дії Угоди для розвитку окремих господарських сегментів, зокрема національної морської індустрії.

Окремо варто відзначити доповіді, які стосувалися права Ради Європи та захисту загальноєвропейських цінностей. У них йшлося про безпосередній вплив європейських цінностей і досягнень європейської цивілізації на політичний та правовий розвиток нашої держави. Так, у доповіді Т.О. Анцупової «Внесок Ради Європи у поширення та захист загальноєвропейських цінностей» зазначалося, що всі європейські країни характеризуються змішуванням культур, релігій, традицій і мов та найчастіше є домом для різних груп населення. «Мозаїка ідентичності» розвивалася впродовж всієї їх історії й внесла суттєвий внесок у формування їх національної ідентичності. Проте населення Європи завжди, навіть за глибоких міжетнічних і міждержавних розбіжностей, мало загальне відчуття приналежності до однієї цивілізації. Пошуки європейської ідентичності є темою, яка нині активно обговорюється в межах Ради Європи. У результаті діяльності цієї організації утвердилися основоположні принципи демократії, верховенства права й захисту прав людини, які є одночасно генеральними напрямками співробітництва держав-членів Ради

Європи. Поряд із загальними принципами права й основними принципами міжнародного публічного права їх слід вважати ідейними засадами й цінностями, які є ядром системи права Ради Європи та які поширюють свою дію рівною мірою на матеріальну й процесуальну його складові.

Друга частина доповідей стосувалася досліджень порівняльно-правового аспекту, загальнотеоретичних конструкцій та історичного досвіду цивілізаційного вибору України. З доповідями виступили завідувач кафедри теорії держави і права Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України Ю.М. Оборотов; професор кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор Х.Н. Бехруз; професор кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор М.А. Дамірлі.

У своїй доповіді «Український місцерозвиток в прикордонній (євразійській) цивілізації як основа правового розвитку» Ю.М. Оборотов зазначив, що визнання плюралізму цивілізацій у сучасному світі багато в чому визначає їх поділ на західну й східну. Тим часом на їх межі існують прикордонні цивілізації, зокрема євразійська цивілізація (православна, слов'янська). Найважливішою підставою цивілізаційної приналежності є місцерозвиток. Зокрема, український місцерозвиток пов'язаний із постійним діалогом між західною й східною цивілізацією. Як не можна змінити місцерозвиток України, так і неможливо перейти з однієї цивілізації в іншу. Отже, на думку Ю.М. Оборотова, необхідно зберігати цілісність у межах прикордонної цивілізації, а отже, і правовий менталітет, правові традиції, особливості правової культури.

Доповідь М.А. Дамірлі була присвячена порівняльному правознавству та проблемі самоідентифікації національних правових систем. Доповідач розкрив деякі теоретичні проблеми (поняття, особливості тощо) самоідентифікації національних правових систем, розглянув питання про те, що є підставою вирішення проблем самоідентифікації національних правових систем у межах порівняльно-правової науки і яким при цьому є методологічний інструментарій пізнання. На думку вченого, таким інструментом є «case-study» порівняння. Детально зупиняючись на особливостях цього виду порівняння, доповідач надав аналіз його можливостей і меж, переваг та недоліків.

Значенню геополітичного чинника для міжнародно-правового регулювання військових конфліктів присвятив

свою доповідь Х.Н. Бехруз. Основною тезою доповіді стало те, що в наш час змінюється конфігурація регіонів і міжрегіональних просторів, із карти світу зникають цілі держави, з'являються нові національні й регіональні центри. Кожна держава різною мірою має свої інтереси на міжнародній арені. Проте дослідження політичних процесів безпосередньо пов'язане з територією, на якій вони проходять, і будь-яке узагальнення вимагає конкретного аналізу. Під час аналізу визначення сили на світовій арені, як правило, враховуються співвідношення між політичними суб'єктами сили, або державами. Оскільки ці політичні одиниці визначаються територією, а відносини між ними зумовлюються також просторовими відносинами, географічний чинник відіграє тут істотну роль.

